

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus); 4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus); 5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä; 6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021—2027 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmää koskevista täytäntöönpanotoimenpiteistä (omien varojen täytäntöönpanoasetus); 4.) ehdotus neuvoston asetukseksi yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä ja menettelystä sekä käteisvarojen saamiseksi toteutettavista toimenpiteistä (omien varojen käyttöönasettamisasetus); 5.) ehdotus neuvoston asetukseksi arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1553/89 muuttamiseksi (ALV-omien varojen asetus) sekä; 6.) ehdotus Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta (toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä) (U 45/2018 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Janica Ylikarjula, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- tutkimusneuvonantaja Tarmo Valkonen, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- ekonomisti Patrizio Lainà, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Rahoituskehysasetus

Monivuotisella rahoituskehyksellä pyritään takaamaan, että unionin menot kehittyvät hallitusti sen käytettävissä olevien omien varojen rajoissa. Unionin vuotuinen talousarvio laaditaan monivuotista rahoituskehystä noudattaen. Neuvosto antaa erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen asetuksen, jossa vahvistetaan monivuotinen rahoituskehys. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti saatuaan Euroopan parlamentin jäsentensä enemmistöllä antaman hyväksynnän. Rahoituskehysasetus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 312 artiklaan ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen (Euratom-sopimus) 106a artiklaan. Monivuotinen rahoituskehys tulee vahvistaa vähintään viiden vuoden jaksolle.

Omien varojen päätös

Omia varoja koskevassa päätöksessä säädetään: a) unionin talousarvioon otettavien omien varojen luokista, b) omia varoja kannettaessa sovellettavista enimmäiskertoimista ja -verokannoista, c) omien varojen enimmäismääristä, d) korjausmekanismeista (jos niiden katsotaan olevan tarpeen) ja niiden rahoittamisesta sekä e) eräistä budjettiperiaatteista. Päätös sisältää myös luettelon säännöksistä, jotka voidaan ottaa osaksi täytäntöönpanotoimenpiteitä. Lisäksi päätöksessä säädetään siirtymätoimenpiteistä. Omien varojen päätös perustuu SEUT 311(3) artiklaan ja Euratom-sopimuksen 106a artiklaan. Neuvosto vahvistaa päätöksen erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti. Päätös tulee voimaan, kun jäsenvaltiot ovat hyväksyneet sen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Unionin talousarvio rahoitetaan kokonaisuudessaan omin varoin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muita tuloja.

Omien varojen täytäntöönpanoasetus

Asetus sisältää säännökset kaikista sellaisista unionin varoihin liittyvistä käytännön järjestelyistä ja teknisistä yksityiskohdista, joihin olisi sovellettava yksinkertaisempaa menettelyä, jotta järjestelmästä voitaisiin saada riittävän joustava omista varoista annetun päätöksen asettamissa puitteissa. Täytäntöönpano asetukseen otetaan myös kaikkiin omien varojen luokkiin sovellettavat yleisluonteiset säännökset, joiden osalta asianmukainen parlamentaarinen valvonta on erityisen tärkeää. Nämä säännökset koskevat etenkin tulojen valvontaan ja seurantaan liittyviä näkökohtia

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

sekä tässä yhteydessä kyseeseen tulevia komission tarkastajien toimivaltuuksia. Omien varojen täytäntöönpanoasetus perustuu SEUT 311(4) artiklaan ja Euratom-sopimuksen 106a artiklaan. Neuvosto vahvistaa täytäntöönpanoasetuksen erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen. Neuvosto tekee ratkaisunsa Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

Yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen käyttöön asettamista koskeva asetus

Omien varojen käyttöön asettamisesta annetussa asetuksessa vahvistetaan ne operatiiviset vaatimukset, joita on noudatettava asetettaessa omia varoja EU:n talousarvion käyttöön ja kirjattaessa niitä komission tileihin. Tämä asetus sisältää uusia säännöksiä yhteiseen yhdistettyyn yhteisöveropohjaan, Euroopan unionin päästökauppajärjestelmään ja kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvien omien varojen laskennassa ja käyttöön asettamisessa noudatettavista menetelmistä. Asetus perustuu SEUT 322(2) artiklaan ja Euratom-sopimuksen 106a artiklaan. Asetuksen vahvistaminen edellyttää Euroopan parlamentin ja tilintarkastustuomioistuimen kuulemista.

Arvonlisäverosta kertyvien omien varojen annetun neuvoston asetuksen muuttaminen

Komission ehdotuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa arvonlisäveroon perustuvia omia varoja muuttamalla neuvoston asetusta (ETY, Euratom) N:o 1553/89. Ehdotuksessa esitetään, että painopiste siirretään yleisen arvonlisäverokannan alaisiin luovutuksiin ja suorituksiin (joten painotettua keskimääräistä arvonlisäverokantaa ei tarvita), että oikaisujen määrä vähennetään ehdottoman välttämättömään vähimmäismäärään ja että arvonlisäveropohjaan tehtävät taloudelliset kompensatiot poistetaan. Lisäksi ehdotetaan yhteistä prosenttiosuutta, joka perustuu jäsenvaltion tuoreimpiin verotustietoihin. Asetus perustuu SEUT 322(2) artiklaan ja Euratom-sopimuksen 106a artiklaan. Asetuksen vahvistaminen edellyttää Euroopan parlamentin ja tilintarkastustuomioistuimen kuulemista.

Toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä

Toimielinten sopimus budjettiyhteistyöstä perustuu SEUT 295 artiklaan, jonka mukaan Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio neuvottelevat keskenään ja sopivat yhteisellä sopimuksella yhteistyössään sovellettavista menettelytavoista. Tätä varten ne voivat perussopimuksia noudattaen tehdä toimielinten välisiä sopimuksia, jotka voivat olla velvoittavia. Niistä päätetään neuvostossa määränemmistöllä.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotus on kohtuullinen pohja neuvotteluille. On tärkeää, että ehdotuksen myötä rahoituskehysneuvottelut voidaan virallisesti aloittaa.

Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta talousarvion uudistamisesta ja ajankohtaisiin tarpeisiin vastaamisesta pääosin oikeasuuntaisena. Etenkin uudet painotukset, kuten puolustusyhteistyö ja muuttoliikkeeseen vastaaminen, ovat tärkeitä EU-tason prioriteetteja, samoin lisäpanostus

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

tutkimus- ja innovaatiotoimintaan. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä arvioida kaikkien politiikka-alojen kohdalla tarkemmin komission esittämän rahoituksen mitoitusta ja esitetyt painotukset.

Valtioneuvosto katsoo hallitusohjelmaan kirjatun mukaisesti, että rahoituskehysneuvotteluissa on noudatettava tiukkaa budjettikuria ja huolehdittava, että Suomen nettomaksuasema on kohtuullinen ja oikeudenmukainen ja siinä huomioidaan Suomen taloustilanne.

Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten rahoituskehysten kokonaistaso. Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdottama rahoituskehysten kokonaistaso 1 161 mrd. euroa on liian korkea. Kokonaistason tulisi asettua mahdollisemman lähelle nykyistä jäsenmaiden yhteistä suhteellista BKTL-tasoa. Alustavan arvion mukaan komission kokonaistasoa ja omien varojen järjestelmää koskevat ehdotukset heikentäisivät Suomen valtiontalouden asemaa noin 1,6 mrd. eurolla tulevalla rahoituskehyskaudella.

Valtioneuvosto korostaa erityisesti tarvetta löytää taso, joka ei kasvata maksutaakkaamme kohtuuttomasti mutta mahdollistaa keskeiset painotukset ja turvaa merkittävimpiä saantojamme. Kuluvalla rahoituskehyskaudella Suomen saannoista selkeästi suurin osuus maksetaan yhteisestä maatalouspolitiikasta. Lisäksi saannot alue- ja rakennepolitiikasta sekä Horisontti-ohjelmasta ovat merkittäviä. Kuluvalla kaudella arviolta 90 % Suomen saannoista maksetaan edellä mainituista politiikoista.

Valtioneuvosto kannattaa komission esitystä sisällyttää Euroopan kehitysrahasto tulevan rahoituskehysten sisälle ja osaksi unionin talousarviota.

Rahoituskehysasetus, ml. ulkopuoliset erityisvälineet ja muut joustavuusinstrumentit

Valtioneuvosto katsoo, että rahoituskehysasetuksen tulisi sisältää kaikki rahoituskehysten olennaisesti sisältyvät määräykset, ml. mahdollisten erityisrahoitusvälineiden summat.

Rahoituskehysasetusehdotuksen määrärahojen mukautuksia koskevissa säännöksissä on otettu huomioon komission oikeusvaltioperiaateasetusehdotuksen toimenpiteet. Nämä säännökset tulee yhteen sovittaa sen mukaan, mitä oikeusvaltioperiaateasetuksesta päätetään säätää.

Valtioneuvosto tukee komission yleisnäkemyksiä siitä, että rahoituskehysten joustavuus ennakoimattomiin menoihin varautumiseksi on tärkeää. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan rahoituskehysten sisällä otsakkeisiin tulisi sisältyä riittävä marginaali, jolla turvataan budjetin kyky vastata ennakoimattomiin menoihin. On keskeistä, että joustavuuden lisäämisellä ei tarpeettomasti löyhennetä budjettikuria.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoituskehysten ulkopuolisia välineitä olisi vain hyvin perustelluissa tapauksissa ja tavoitteena olisi, että kaikki menot rahoitettaisiin rahoituskehysten sitoumus- ja maksuäärärahojen enimmäismäärien puitteissa.

Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että kooltaan rajatut ja selkeästi ennakoimattomiin tilanteisiin määritellyt joustavuusinstrumentit sekä erityisvälineet voivat olla perusteltuja joustavuuden var-

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

mistamiseksi. Valtioneuvosto pitää kuitenkin kehyksen ulkopuolisten erityisvälineiden koon kasvattamista ja muiden joustovälineiden käytön laajentamista pääosin ylimitoitettuina. Tarkoituksenmukaisempaa olisi kehittää joustavuutta vähentämällä ja yhdistämällä nykyisiä erityisvälineitä ja joustavuusinstrumentteja sekä yksinkertaistamalla nykyisiä varojen siirtosäännöksiä rahoituskehysasetuksessa määriteltyjen erityisvälineiden kesken.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kehyksen ulkopuolisten erityisvälineiden maksut sisältyisivät rahoituskehyksen maksukattoon.

Valtioneuvosto suhtautuu myös varauksellisesti esitykseen sitoumusten kokonaisliikkumavaran muokkaamiseksi uudeksi unionin varaukseksi. Ehdotus sisältää elementtejä, jotka todennäköisesti lisäävät maksumäärärahoihin kohdistuvia paineita kehyskauden loppua kohden, kasvattaisivat jäsenmaiden tosiasiallisia maksuosuuksia eivätkä edistäisi yleisesti budjetin kurinalaisuutta ja hyvän varainhoidon periaatteita.

Omat varat

Omien varojen järjestelmän tulee olla yksinkertainen, läpinäkyvä, oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kustannustehokas. Sen tulee tarjota riittävät ja vakaat resurssit EU:n toiminnan rahoittamiseksi.

Omien varojen järjestelmää ei tule muuttaa tavalla, joka lisää Suomen maksutaakkaa.

Hallitusohjelman mukaan unionille ei tule antaa suoraa verotusoikeutta.

Valtioneuvosto kannattaa ensisijaisesti kaikista maksualennuksista luopumista. Jäsenvaltioiden maksuaseman tulee olla kohtuullinen ja oikeudenmukainen. Neuvottelujen edetessä tulee tarkastella muodostumassa olevan kokonaisratkaisun kohtuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Valtioneuvosto tukee komission lähtökohtaa, jonka mukaan myös tulevilla kaudella EU:n rahoituksen perustan muodostavat bruttokansantuloon perustuvat omat varat ja perinteiset omat varat (tullit).

Lisäksi valtioneuvosto kannattaa komission ehdottamaa perinteisten omien varojen keräämiseen liittyvän kantopalkkio-osuuden pienentämistä, koska se lisää järjestelmän oikeudenmukaisuutta, kansallisten maksujen kohtuullisuutta sekä eri rahoituslähteiden tasapainoa unionin talousarvion rahoituksessa.

Valtioneuvosto kannattaa ensisijaisesti arvonlisäveroon perustuvista omista varoista luopumista. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission esitykseen arvonlisäveroon perustuvien omien varojen yksinkertaistamisesta, koska esitys kohtelee jäsenvaltioita eriarvoisesti. Ehdotuksen arvioidaan lisäävän myös Suomen maksutaakkaa.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission esitykseen päästöoikeuksien huutokauppajen tulouttamiseen EU:n talousarvioon. Ehdotus vaikuttaa Suomelle taloudellisesti epäedulliselta. Lisäksi valtioneuvoston näkemyksen mukaan päästöoikeuksien huutokauppajen tulot eivät

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

myöskään täytä vaatimuksia ennustettavista, riittävästä ja vakaista tuloista unionin talousarvion lähteenä.

Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus yhteisen yhdistetyn yhteisöveropohjan käytöstä EU-tulojen lähteenä on ennenaikainen yhteistä, yhdistettyä yhteisöveropohjaa koskevan hankkeen (eli ns. CCCTB-hankkeen) keskeneräisyyden vuoksi. Lisäksi valtioneuvoston ensiarvion mukaan ehdotus saattaa olla ongelmallinen verotukseen liittyvän kansallisen toimivallan näkökulmasta.

Valtioneuvosto arvioi vielä tarkemmin kierrättämättömän muovipakkausjätteen määrään perustuvan maksuosuuden käyttöönottoa EU:n talousarvion tulolähteenä. Ehdotus edistäisi unionin strategisia tavoitteita ja sen arvioidaan olevan Suomelle taloudellisesti edullinen. Jatkotyössä tulee erityisesti selvittää ehdotuksen läpinäkyvyyden ja oikeudenmukaisuuden kannalta keskeistä tilastoinnin laatua ja vertailukelpoisuutta sekä mahdollisia uuden järjestelmän synnyttämiä kannustinvaikutuksia.

Valtioneuvosto arvioi vielä tarkemmin komission ehdotusta, jonka mukaan tulot, jotka saadaan suoraan EU:n politiikan toteuttamisesta ja yhteisten EU:n tason sääntöjen täytäntöönpanosta, kertyisivät oletusarvoisesti EU:n talousarvioon.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota komission ehdotukseen korottaa omien varojen järjestelmän vuotuisia enimmäismääriä. Jatkovalmistelussa ja neuvottelujen edetessä on vasta mahdollista tarkemmin arvioida todellinen tarve ja taso omien varojen enimmäismäärän osalta. Valtioneuvosto tarkentaakin kantaansa tähän kysymykseen myöhemmässä vaiheessa.

Toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä

Valtioneuvosto korostaa tärkeänä tavoitteena parantaa ja tehostaa unionin varojen käyttöä sekä talouden hoitoa kunnioittaen budjettiperiaatteita. Yleisesti tulee noudattaa terveen ja hyvän taloushallinnon periaatteita sekä kurinalaista budjetointia.

Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä kehittää vuosittaista talousarviomenettelyä ja toimielinten välistä talousarviota koskevaa yhteistyötä.

Valtioneuvosto pitää alustavan myönteisenä komission ehdotusta muuttaa toimielinten välistä sopimusta siten, että tavallisessa lainsäätämisyksityksessä hyväksytyjen ohjelmien ohjeellisista määristä voitaisiin poiketa aiemman 10 prosentin sijasta 15 prosenttia. Toimella lisättäisiin joustavuutta rahoituskehityksen sisälle, mikä vastaa Suomen aiempia tavoitteita. Ehdotuksen yksityiskohtia on kuitenkin tarpeen tarkastella neuvottelujen edetessä.

Komission ehdotuksessa toimielinten väliseksi sopimukseksi ei ole nykyisessä sopimuksessa olevia säännöksiä toimielinten hallintomenojen hillitsemisestä. Valtioneuvosto on valmis tarkastelemaan vastaavien säännösten mukaan ottamista uuteen toimielinten väliseen sopimukseen.

Valtioneuvosto tarkastelee komission ehdotuksen yksityiskohtia osana rahoituskehityksen kokonaisuutta ja tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä. Suomen lopulliset kannat muodostetaan lopullisen kokonaisuuden perusteella Suomen kokonaiset huomioiden.

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tausta ja lähtökohdat

EU:n monivuotisia rahoituskehyksiä 2021—2027 koskevat ehdotukset muodostavat laajan ja monista sääntelyinstrumenteista muodostuvan kokonaisuuden. Tässä lausunnossa talousvaliokunta tarkastelee rahoituskehysten kokonaisuutta yleisesti erityisesti rahoituskehysasetuksen näkökulmasta ja esittää lisäksi joitain erityisiä huomioita muista viidestä säädösehdotuksesta, joita kirjelmä koskee. Talousvaliokunnan arvioitavana on samanaikaisesti lisäksi myös muita rahoituskehyksiä koskevia kirjelmiä (U 64/2018 vp, U 70/2018 vp ja U 78/2018 vp), jotka koskevat rahoituskehyksiä mm. investointien, tutkimus- ja innovaatiopolitiikan sekä koheesiopolitiikan näkökulmasta. Vaikka talousvaliokunta tarkasteleekin näitä teemoja yleisesti myös tässä lausunnossa, näitä osa-alueita arvioidaan yksityiskohtaisemmin eri säädösehdotuksia koskevien edellä mainittujen kirjelmien käsittelyn yhteydessä. Talousvaliokunta kiinnittää samalla huomiota siihen, että rahoituskehysten tyyppisen laajan kokonaisuuden käsittelyn kannalta informaation pistemäisyys ja eri aihealueita koskevien säädösehdotusten jakautuminen eri kirjelmiksi vaikeuttavat kokonaiskuvan muodostamista aiheesta.

EU:n budjetin rakenteen taustalla on pitkä historiallinen jatkumo. Talousvaliokunta on painottanut aiemmin rahoituskehyksiä koskevasta ennakkovaikuttamisesta antamassaan lausunnossa (TaVL 37/2017 vp — E 34/2017 vp) lähtökohtaa siitä, ettei Ison-Britannian eron aiheuttamaa aukkoa tule täyttää jäsenvaltioiden maksuosuuksia kasvattamalla. Toisaalta valiokunta on painottanut sitä, että samalla tulee arvioida laajemmin EU:n budjetin rakennetta ja varojen kohdistamista. Vaikka budjetin uudistaminen on välttämätöntä sekä EU:n tuottaman lisäarvon parantamiseksi että akuutisti Ison-Britannian EU-eron vuoksi, tehtävä on vaikea. Käytännössä budjetin rakenteen laajamittaisen uudistamisen tekee haastavaksi myös siihen kohdistuva yksimielisyysvaatimus.

Rahoituskehysten kokonaistaso ja rakenne

Komission ehdotus merkitsisi EU:n budjetin suhteellisen osuuden nousua jäsenvaltioiden BKTL:sta nykyiseen rahoituskehykseen nähden. Kun nykyinen taso vastaa 1,06 % BKTL:sta, uuden kehysten mukainen taso olisi 1,14 % suhteessa BKTL:oon. Talousvaliokunta pitää perusteltuna valtioneuvoston kannan lähtökohtaa tiukasta budjettikurista ja Suomen nettomaksuuseman kohtuullisesta ja oikeudenmukaisesta tasosta.

Talousvaliokunta korostaa samalla, että kokonaistason tarkastelun lisäksi on keskeistä tarkastella budjetin rakennetta ja painottaa niitä sektoreita, joilla yhteiset investoinnit voivat tuoda merkittäviä kustannussäästöjä ja luoda pitkällä tähtäimellä lisäarvoa. Tässä tarkastelussa yksinomainen nettosaaja- ja nettomaksaja-aseman painottaminen on liian kapea-alainen näkökulma. Tämä koskee ennen muuta tulevaisuusinvestointeja, joissa Euroopan tason panostukset voivat oikein kohdistettuina tuottaa suurempaa lisäarvoa kuin puhtaasti kansallinen rahoitus. Talousvaliokunta toteaa samalla, että näitä tavoitteita toteutetaan osin myös koheesiopolitiikan kautta, jonka vaikutus ja saannot Suomelle ovat olleet merkittäviä. Talousvaliokunta toteaa samalla tarkastelevansa näitä osa-alueita erikseen yksityiskohtaisemmin aiheita koskevien säädösehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

Keskeiset painotukset

Talousvaliokunta pitää keskeisenä, että EU:n rahoituskehykset heijastavat EU:n prioriteetteja ja luovat Euroopan tasolla kilpailukykyä ja lisäarvoa. Tässä keskeiseen asemaan nousee toisaalta innovatiivisen, toisaalta vakaan toimintaympäristön turvaaminen yritysten ja kansalaisten näkökulmasta. Tältä kannalta talousvaliokunta pitää tulevien neuvottelujen tärkeänä prioriteettina tutkimus- ja kehitystoiminnan suhteellisen osuuden ja rahoituksen määrän lisäystä. Kilpailukykyyn ja alueiden tasapainoisten kehittymismahdollisuuksien kannalta keskeisiä ovat samoin investoinnit energia- ja tietoliikennetietoverkoston puuttuviin yhteyksiin, sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen sekä vakauden edistämiseen EU:n lähialueilla.

Budjetin rahoitus ja uudet tulonlähteet

Talousvaliokunta katsoo, että budjetin rahoitusmalli on nykyisellään monimutkainen ja läpinäkyvyyden. Erityisen ongelmallisia tältä kannalta ovat jäsenmaksualennukset, joista tulisi Ison-Britannian EU-eron myötä päästä eroon. Talousvaliokunta pitää tarpeellisenä kehittää ja yksinkertaistaa omien varojen järjestelmää. Uusien toteuttamiskelpoisten rahoituslähteiden löytäminen on kuitenkin vaikeaa. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että valtioneuvoston kanta omia varoja koskeviin komission ehdotuksiin on pääosin kriittinen. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kannassa esitettyihin huomioihin ja pitää samalla tarpeellisenä, että Suomi osaltaan etsii rakentavia vaihtoehtoja rahoituslähteiden kehittämiseksi.

Komission ehdotuksen mukaan uusia rahoituslähteitä olisivat osittain päästökauppajärjestelmästä saatavat tulot, osittain yhteisestä yhdistetystä yhteisöverosta saadut tulot sekä kierrättämättömän muovipakkausjätteen verosta saatavat tulot. Valtioneuvoston kannassa varauksellisimmin on suhtauduttu kahteen ensin mainittuun ehdotukseen. Sen sijaan muovipakkausjätteen määrään perustuvaa maksuosuutta on arvioitu Suomen näkökulmasta lähtökohtaisen myönteisesti. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston arvioon ja korostaa, että päästöoikeuksien huutokauppatulojen tulouttamista koskeva ehdotus vaikuttaa ehdotetussa muodossaan ongelmalliselta. Valiokunta katsoo, että päästökaupan kautta kerättäviä tuloja olisi syytä kanavoida selkeämmin ilmastotoimien tukemiseen eikä EU:n yleiseen budjettiin. Yhteistä yhdistettyä yhteisöveropohjaa koskevan ehdotuksen yhdistäminen rahoituskehyksiin on ongelmallista hankkeen valmistelun keskenäisyyden vuoksi. Muovipakkausjätteen osalta talousvaliokunta korostaa, että tämän tyyppisillä ohjaukskeinoilla voidaan osaltaan nähdä olevan myös Suomelle keskeisen kiertotalouden edistämisen kannalta myönteisiä vaikutuksia.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta katsoo, että EU:n budjetin rakenne ei tähän asti ole riittävästi heijastanut EU:n keskeisiä prioriteetteja. Komission ehdotukset eivät sellaisenaan ratkaise budjetin rakenteellisia ongelmia. Samoin budjetin omia varoja koskevien ehdotusten toteuttamiskelpoisuus on kyseenalainen. Nyt käsiteltävä ehdotus vie kuitenkin budjetin rakennetta tietyiltä osin oikeaan suuntaan. Tämä koskee erityisesti aiempaa voimakkaampaa painotusta tutkimus- ja kehitystoimintaan. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että Suomi edistää tulevaisuusinvestointeihin suuntautuvan painotuksen toteutumista myös ehdotusten käsittelyn edetessä.

Valiokunnan lausunto TaVL 48/2018 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 4.10.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Martti Mölsä sin
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo liik
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Lea Mäkipää sin
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk (osittain)
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Joakim Strand r
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen